

Národní monitorovací
středisko pro drogy
a závislosti

**Národní akční plán
informačního systému
v závislostech (NAPISZ)
na období 2020–2022**

Národní monitorovací
středisko pro drogy
a závislosti

Národní akční plán informačního systému v závislostech (NAPISZ) na období 2020–2022

Projednáno Poradním výborem pro sběr dat o závislostech Rady vlády pro koordinaci protidrogové politiky dne 18. 2. 2020.

Schváleno Radou vlády pro koordinaci protidrogové politiky dne 5. 11. 2020

Pro bibliografické citace:

Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti, 2020. Národní akční plán informačního systému v závislostech (NAPISZ) na období 2020–2022. Mravčík V. (Ed.). Praha: Úřad vlády České republiky.

© Úřad vlády České republiky, 2020

Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti

Úřad vlády České republiky

nábřeží E. Beneše 4, 118 01 Praha 1

tel.: +420 224 002 111

www.drogy-info.cz

ISBN 978-80-7440-246-3

Obsah

1	Úvod.....	5
2	Vyhodnocení stavu informačního systému v oblasti závislostí	7
2.1	Vyhodnocení cílů Národního akčního plánu drogového informačního systému (NAPDIS) na období 2016–2018.....	7
2.2	Vyhodnocení aktivit NAPDIS na období 2016–2018.....	8
3	Cíle ISZ pro roky 2020–2022	19
4	Spolupráce a koordinace aktivit	19
4.1	Hlavní orgány a instituce zapojené do realizace ISZ.....	19
4.2	Horizontální spolupráce na sběru a distribuci dat v rámci ISZ.....	20
5	Plán aktivit ISZ na období 2020–2022.....	20
5.1	Hlavní zdroje dat ISZ.....	20
5.2	Zaměření analýz a informačních výstupů ISZ.....	25
5.3	Systém včasného varování před novými syntetickými drogami – EWS.....	25
5.4	Distribuce informací	25
5.5	Systémové změny ISZ.....	26
5.6	Horizontální spolupráce v rámci ISZ.....	26
5.7	Účast na mezinárodních aktivitách, hlášení mezinárodním organizacím	26
5.8	Vyhodnocení	27
6	Příloha	29
6.1	Struktura souhrnných (výročních) zpráv.....	29

1 Úvod

Informační systém v závislostech (ISZ) je komplexní systém pro monitorování situace v oblasti závislostí v ČR. Dosud byl tento systém označován jako Drogový informační systém (DIS), neboť se historicky zaměřoval pouze na oblast návykových látek a především na oblast nelegálních drog.

Národní strategie protidrogové politiky 2010–2018 a zejména Národní strategie prevence a snižování škod spojených se závislostním chováním 2019–2027 (NSZCH 2019–2027) explicitně integrovala všechna témata v oblasti závislostí: alkohol, tabák, nelegální drogy, psychoaktivní léky, hazardní hraní a tzv. digitální závislosti.

Oblast monitoringu (resp. oblast Monitoring, informace, výzkum, evaluace) je nepostradatelnou oblastí NSZCH 2019–2027 a také jednou z intervenčních oblastí Akčního plánu realizace strategie na období 2019–2021.

Jako nástroj sloužící k plánování a rámcovému hodnocení ISZ je formulován Národní akční plán informačního systému v závislostech (NAPISZ). Ten navazuje na Národní akční plány drogového informačního systému (NAPDIS) realizované v minulých obdobích.

Jeho koordinátorem a garantem je Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti (NMS), které bylo ustaveno na základě usnesení vlády č. 643 ze dne 19. června 2002 v sekretariátu Rady vlády pro koordinaci protidrogové politiky (RVKPP), který je organizační součástí Úřadu vlády ČR jako odbor protidrogové politiky, a jeho činnost je zakotvena ve statutu RVKPP. NMS je českým národním partnerem decentralizované agentury Evropské unie pro monitorování drog – Evropského monitorovacího centra pro drogy a drogovou závislost se sídlem v Lisabonu (EMCDDA) ve smyslu článku 5 Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1920/2006 ze dne 12. prosince 2006.

Od r. 2002 je vládě každoročně do konce října předkládána Výroční zpráva o stavu ve věcech drog v ČR. Od r. 2015 NMS monitoruje výskyt a dopady hazardního hraní v ČR a předkládá vládě rovněž Výroční zprávu o hazardním hraní v ČR (na základě usnesení č. 746 z 15. září 2014 ke Zprávě o sociálně patologických dopadech hazardních her v České republice). Oblasti nelegálních drog a hazardního hraní jsou tedy předmětem dlouhodobého a pravidelného monitoringu, který zahrnuje dané fenomény v celé šíři.

Oblasti alkoholu a tabáku však stále nejsou systematicky monitorovány a vyhodnocovány v celé šíři a souvislostech. NAPISZ na období 2020–2022 proto mimo jiné navrhuje realizaci možných systémových změn, které jsou zaměřeny na posílení monitoringu oblasti alkoholu a tabáku a vyjasnění jeho souvislostí s již existujícími zdroji ISZ.

2 Vyhodnocení stavu informačního systému v oblasti závislostí

2.1 Vyhodnocení cílů Národního akčního plánu drogového informačního systému (NAPDIS) na období 2016–2018

Cíle	Vyhodnocení
Komplexní přehled o stavu užívání legálních i nelegálních návykových látek a o hazardním hraní v ČR.	<p>Částečně splněno.</p> <p>Každoročně jsou NMS zpracovávány Výroční zpráva o stavu ve věcech drog v ČR a Výroční zpráva o hazardním hraní v ČR. Obě monitorují daný fenomén v celé šíři a souvislostech.</p> <p>Zprávy o užívání tabáku a alkoholu v České republice jsou zpracovávány SZÚ, a to každoročně (tabák) nebo ve dvouletých intervalech (alkohol) a obsahují výsledky jedné omnibusové studie v dospělé populaci. Dále jsou k dispozici další dílčí zprávy (např. zpráva o implementaci Rámcové úmluvy WHO o kontrole tabáku – ve formě dotazníku a v anglickém jazyce, či souhrnná data za ČR prezentovaná na stránkách WHO). Částečně se těmito tématům věnuje každoročně i Výroční zpráva o stavu ve věcech drog v ČR.). Žádný dokument však nemonitoruje fenomén tabáku a alkoholu v celé šíři a souvislostech.</p>
Pravidelné hlášení a vydávání informací o situaci v oblasti legálních i nelegálních drog a v oblasti hazardního hraní v ČR.	<p>Splněno pro oblast nelegálních drog a hazardního hraní.</p> <p>Částečně splněno pro oblast tabáku a alkoholu.</p> <p>Každoročně jsou zveřejňovány komplexní výroční zprávy o stavu ve věcech drog a o hazardním hraní (NMS), dílčí zpráva o užívání tabáku (SZÚ) a jednou za dva roky je zveřejňována dílčí zpráva o užívání alkoholu (SZÚ). Pravidelně jsou k dispozici tematické analýzy a publikace čerpající z národního zdravotního informačního systému (ÚZIS), dále jsou zveřejňovány výsledky hlavních studií a průzkumů (např. ESPAD, HBSC), každoročně je také prezentována evropská zpráva o drogách vydávaná EMCDDA.</p> <p>Podle potřeby jsou prováděny a předkládány ad hoc analýzy. Pravidelně jsou výsledky a analýzy různých aspektů drogové situace publikovány ve výstupech a publikacích řady institucí zapojených do DIS/ISZ.</p> <p>Periodicky vychází bulletin NMS Zaostřeno (6x ročně). Je vydáván odborný časopis Adiktologie v preventivní a léčebné praxi (https://www.aplp.cz/) (4x ročně) a časopis Adiktologie (https://adiktologie-journal.eu/) (4x ročně).</p> <p>Informace jsou zveřejňovány prostřednictvím webových stránek</p>

www.drogy-info.cz, www.szu.cz, www.uzis.cz,
www.adiktologie.cz, www.nudz.cz.

Návaznost DIS ČR na evropský a mezinárodní kontext, zapojení do mezinárodních studií a projektů.

Splněno.

NMS je součástí evropské sítě Reitox. Experti z ČR se pravidelně účastní jednání a projektů EMCDDA. Instituce a experti jsou zapojeni do mnoha dalších vědeckých, monitorovacích, rozvojových projektů, studií, společností, asociací apod. (např. ESPAD, HBSC, EUSPR, SMART, DEEP SEAS).

V oblasti alkoholu a tabáku probíhá spolupráce zejména s WHO, Sekretariátem FCTC a Evropskou komisí.

Zabezpečení systému monitorování situace v oblasti užívání tabáku a alkoholu odpovídajícím způsobem materiálně i personálně.

Nesplněno/částečně splněno.

Přes integraci oblasti alkoholu a tabáku do politiky v oblasti závislostí nejsou oblasti tabáku a alkoholu monitorovány a vyhodnocovány v plné šíři (míra a vzorce užívání, zdravotní a sociální dopady, intervence, nabídka a trh, financování). Oblasti monitoringu tabáku a alkoholu nejsou dlouhodobě dostatečně personálně ani materiálně (finančně) systémově zajištěny, v posledních letech došlo spíše k personální redukci. Není pověřeno pracoviště, které by monitoring oblasti alkoholu a tabáku provádělo.

Poskytování podkladů pro evaluaci a formulaci národní protidrogové politiky a dalších plánů a strategických rozhodnutí.

Splněno.

Výsledky DIS/ISZ slouží při přípravě a vyhodnocení strategických dokumentů ČR v oblasti politiky v oblasti závislostí (Národní strategie 2019–2027, evaluace Národní strategie 2010–2018).

NMS zpracovává pravidelně podklady pro jednání RVKPP a na operativní úrovni v rámci sekretariátu RVKPP poskytuje podklady k přípravě nových opatření protidrogové politiky.

2.2 Vyhodnocení aktivit NAPDIS na období 2016–2018

2.2.1 Sběr dat v oblasti 5 klíčových indikátorů EMCDDA

2.2.1.1 Užívání návykových látek v obecné populaci a specifických skupinách populace

Aktivity	Vyhodnocení
Realizace další vlny celopopulační studie zaměřené na užívání návykových látek na reprezentativním vzorku české dospělé populace ve věku 15+ let. Realizátor: NMS. Termín: 31. 12. 2016.	Splněno.
Realizace validizační školní studie s cílem ověřit výsledky zjištěné ve studii ESPAD 2015. Realizátor: NMS. Termín 31. 12. 2016.	Splněno.
Realizace další vlny studie HBSC v r. 2018 v ČR. Realizátor: Katedra rekreologie Fakulty tělesné kultury UP v Olomouci. Termín: 31. 12. 2018.	Splněno.
Realizace průzkumu zaměřeného na užívání návykových látek	Částečně splněno. V r. 2018

Národní akční plán informačního systému v závislostech (NAPISZ) 2020–2022

v prostředí zábavy. Realizátor: NMS. Termín: 31. 12. 2017.	realizován průzkum mapující adiktologické služby v prostředí zábavy a jejich klienty.
Realizace omnibusového průzkumu užívání návykových látek v obecné populaci ČR za použití minimálního setu standardních otázek. Realizátor: NMS. Termín: každoročně.	Splněno. Každoročně realizovány 2 omnibusové průzkumy.
Realizace dalších vln dotazníkové studie zaměřené na užívání návykových látek na reprezentativním vzorku osob ve výkonu trestu odnětí svobody v ČR v r. 2016 a 2018. Realizátor: NMS a GŘVS. Termín: 31. 12. 2016 a 31. 12. 2018.	Splněno.
Realizace průřezového šetření zaměřeného na užívání tabáku v dospělé populaci prostřednictvím standardního setu doporučených otázek WHO nebo WHO/CDC. Realizátor: SZÚ. Termín: každoročně.	Splněno.
Realizace šetření zaměřeného na užívání tabáku dětmi školního věku – Global Youth Tobacco Survey (GYTS). Realizátor: SZÚ. Termín: v intervalu 3–5 let podle WHO/CDC, poslední vlna studie proběhla v r. 2016.	Splněno.

2.2.1.2 Problémové užívání drog

Aktivity	Vyhodnocení
Provedení odhadu prevalence problémových uživatelů drog multiplikační metodou s využitím dat z nízkoprahových programů v ČR a jednotlivých krajích. Realizátor: NMS. Termín: každoročně.	Splněno.
Realizace průzkumu Multiplikátor zaměřeného na vzorce užívání drog mezi problémovými uživateli drog, rizikové chování a kontakt se službami. Realizátor: NMS. Termín: ve tříletých intervalech od r. 2016. Termín: 31. 12. 2016.	Splněno.
Provedení další vlny národního prevalenčního odhadu problémového užívání návykových látek a problémových hráčů na základě průzkumu mezi praktickými lékaři ČR. Realizátor: NMS. Ve dvouletých intervalech, tj. v l. 2016 a 2018. Termín: 31. 12. 2016 a 31. 12. 2018.	Splněno.
Realizace kvalitativního monitoringu zaměřeného na trendy v užívání drog, drogovou scénu a trh metodou fokusních skupin mezi pracovníky nízkoprahových programů v ČR. Realizátor: NMS. Termín: každoročně.	Splněno. Témata 2016: patologičtí hráči, prevence; 2017: Romové v adiktologických službách; 2018: financování adiktologických služeb.
Realizace dotazníkového šetření mezi pracovníky nízkoprahových programů v ČR zaměřeného na trendy v užívání návykových látek a drogovou scénu. Realizátor: NMS. Termín: každoročně.	Splněno. Témata 2016: patologičtí hráči; 2017: Romové v adiktologických službách, publikace NMS; 2018: adiktologické programy v prostředí noční zábavy, metody řízení kvality, financování a zjišťování potřebnosti adiktologických služeb.

Realizace třetí vlny studie Sčítání adiktologických služeb. Realizátor: NMS. Termín: 31.12.2017.	Splněno.
---	----------

2.2.1.3 Infekční nemoci spojené s užíváním drog

Aktivity	Vyhodnocení
Vedení databáze osob infikovaných HIV a případů AIDS s pravděpodobnou cestou přenosu injekční aplikací drog. Realizátor: Národní referenční laboratoř pro HIV/AIDS, SZÚ Praha. Termín: průběžně.	Splněno.
Agregovaná evidence osob testovaných na HIV protilátky s uvedením důvodu testu. Realizátor: Národní referenční laboratoř pro HIV/AIDS, SZÚ Praha. Termín: průběžně.	Splněno.
Vedení informačního systému hlášených případů virových hepatitid včetně údaje o injekčním užívání drog jako faktoru rizikového chování v rámci informačního systému hlášených infekčních onemocnění (IS IN), tzv. Epidat. Realizátor: hygienická služba a SZÚ Praha. Termín: průběžně.	Splněno.
Vedení a zpracování údajů z Registru pohlavních nemocí (RPN), zejména hlášených případů syfilis a kapavky včetně údaje o injekčním užívání drog jako faktoru rizikového chování. Realizátor: MZČR prostřednictvím KHS a ÚZIS ČR. Termín: průběžně.	Splněno.
Zajištění sledování (injekčního) užívání drog v rámci sledování rizikových faktorů, resp. (pravděpodobných) cest přenosu u sledování vybraných infekčních onemocnění. Realizátor: SZÚ Praha. Termín: do 31. 12. 2015.	Splněno.
Monitoring testování infekčních nemocí v nízkoprahových zařízeních. Realizátor: NMS. Termín: každoročně.	Splněno.
Analýza výsledků testování infekčních nemocí a výskytu infekčních onemocnění (zejména HIV/AIDS a virových hepatitid) u uživatelů drog ve věznicích. Realizátor: GRVVS ve spolupráci s NMS. Termín: každoročně.	Splněno.
Analýza údajů o výměnném programu a dalších aktivitách v oblasti prevence a harm reduction infekcí v ČR ze závěrečných zpráv programů podpořených v rámci dotačního řízení RVKPP. Realizátor: NMS. Termín: každoročně.	Splněno.
Analýza dostupnosti testování a protestovanosti IUD na infekční nemoci v drogových službách. Realizátor: NMS. Termín: každoročně.	Splněno.

2.2.1.4 Úmrtí spojená s užíváním návykových látek a mortalita uživatelů návykových látek

Aktivity	Vyhodnocení
Vedení Národního registru pitev a toxikologických vyšetření prováděných na odděleních soudního lékařství a extrakce dat o úmrtích souvisejících s návykovými látkami z něj. Realizátor: ÚZIS ve spolupráci se SSLT ČLS JEP a NMS. Termín: každoročně.	Splněno.
Vedení informačního systému Zemřelí (obecného registru mortality v ČR) a extrakce dat o úmrtích souvisejících s návykovými látkami z tohoto systému. Realizátor: ČSÚ a ÚZIS ČR. Termín: každoročně.	Splněno.

2.2.1.5 Žádosti o léčbu v souvislosti s užíváním návykových látek a systém péče o uživatele návykových látek

Aktivity	Vyhodnocení
Vedení a zpracování údajů z Národního registru léčby uživatelů drog (NRLUD) Realizátor: ÚZIS ČR. Termín: průběžně.	Splněno.
Zapojení hygienické služby do správy a analýzy dat z NRLUD, zajištění činnosti centrálního pracoviště v HS HMP. Realizátor: MZ/hygienická služba. Termín: průběžně.	Nesplněno. Přetrvávají technické a organizační problémy s přístupem a exportem dat pro hygienickou službu.
Analýza průtoku klientů systémem adiktologických služeb z dat NRLUD. Realizátor: ÚZIS ČR. Termín: 31. 12. 2017.	Částečně splněno. Dílčí analýza o účasti na substituční léčbě. u ostatních typů léčby je analýza problematická vzhledem k nekompletnosti hlášení a absenci identifikačních dat.
Vedení a zpracování analýzy hospitalizovaných v psychiatrických lůžkových zařízeních s problémy způsobenými alkoholem a jinými OPL z Národního registru hospitalizovaných (NRHOSP). Realizátor: ÚZIS ČR. Termín: každoročně.	Splněno.
Zpracování analýzy hospitalizovaných na detoxifikačních jednotkách. Realizátor: ÚZIS ČR. Termín: každoročně.	Splněno.
Analýza pacientů (uživatelů alkoholu a jiných návykových látek) léčených v ambulantních zdravotnických zařízeních. Realizátor: ÚZIS ČR. Termín: každoročně.	Splněno.
Metodická podpora uživatelům databáze UniData (evidence klientů a služeb v adiktologických službách). Realizátor: NMS. Termín: průběžně.	Splněno.
Revize výkonů adiktologických služeb a zajištění souladu mezi výkony a jejich definicemi u certifikací a inspekci kvality, včetně požadavků na výkaznictví; eliminace nutnosti vést souběžně dva oddělené systémy výkaznictví. Realizátor: A.N.O. Termín: 31. 12. 2017.	Částečně splněno. Probíhá revize systému Unidata v rámci projektu ESF sRVKPP Systémová podpora adiktologických služeb.
Sběr dat o léčebných programech a bezdrogových zónách ve věznicích. Realizátor: GŘVS. Termín: každoročně.	Splněno.
Zmapovat výkon soudem nařízené léčby (protitoxikomanické, protialkoholní a patologického hráčství). Realizátor: NMS. Termín: 31. 12. 2017.	Splněno.
Analýza klientů a poskytnutých služeb v síti poradenských, léčebných a doléčovacích programů ze závěrečných zpráv programů podpořených v rámci dotačního řízení RVKPP. Realizátor: NMS. Termín: každoročně.	Splněno.
Sčítání adiktologických služeb – census za účelem zjištění strukturních charakteristik, poskytovaných služeb a personálního	Splněno.

zabezpečení ve tříletých intervalech. Realizátor: NMS. Termín: 31. 12. 2017.	
Výzkum účinnosti specializovaných terapeutických programů pro uživatele návykových látek ve vězení Realizátor: IKSP. Termín: 31. 12. 2018 (průběžné výsledky, termín ukončení výzkumu 30. 6. 2019).	Splněno.

2.2.2 Systém včasného varování před novými syntetickými drogami – EWS

Aktivity	Vyhodnocení
Činnost sítě EWS a její průběžná správa. Realizátor: NMS. Termín: průběžně.	Splněno.
Zpráva o činnosti EWS v ČR pro EMCDDA. Realizátor: NMS. Termín: pololetně.	Splněno.
Monitoring nabídky nových syntetických drog na internetu. Realizátor: NMS. Termín: každoročně.	Splněno. Od r. 2015 prováděn cílený monitoring konkrétních látek řešených v rámci EWS.

2.2.3 Data z oblasti prevence

Aktivity	Vyhodnocení
Monitorování programů všeobecné, selektivní a indikované prevence realizovaných v resortu školství – typy a zaměření programů, objem programů, charakteristika cílových skupin, spolupráce s externími organizacemi. Realizátor: MŠMT. Termín: každoročně.	Částečně splněno. Od r. 2016 jsou k dispozici data z jednotného elektronického systému výkaznictví a sběru dat školské prevence, který je však dobrovolný a do kterého však hlásí pouze cca 1/4 ZŠ a SŠ.
Analýza klientů a poskytnutých služeb v rámci primárně-preventivních aktivit a programů ze závěrečných zpráv v rámci dotačního řízení RVKPP. Realizátor: NMS. Termín: každoročně.	Splněno.

2.2.4 Data z oblasti snižování nabídky drog (trestněprávní sektor)

Aktivity	Vyhodnocení
Evidence (primární) drogové trestné činnosti (trestné činy a jejich pachatelé) podle drogy a podle jednotlivých ustanovení – zadržení a stíhání. Realizátor: NPC. Termín: každoročně.	Splněno.
Evidence (primární) drogové trestné činnosti (trestné činy a jejich pachatelé) podle drogy a podle jednotlivých ustanovení – stíhání podle Evidenčního systému statistik kriminality Policie ČR (ESSK). Realizátor: Policie ČR, Policejní prezídium. Termín: každoročně.	Splněno.

Národní akční plán informačního systému v závislostech (NAPISZ) 2020–2022

Evidence (primární) drogové trestné činnosti (trestné činy a jejich pachatelé) podle drogy a podle jednotlivých ustanovení – obvinění, obžalování a odsouzení. Realizátor: Ministerstvo spravedlnosti. Termín: každoročně.	Splněno.
Evidence (primární) drogové trestné činnosti (uložené sankce a opatření) podle drogy a podle jednotlivých ustanovení. Realizátor: Ministerstvo spravedlnosti. Termín: každoročně.	Splněno.
Evidence přestupků nedovoleného nakládání s OPL podle jednotlivých ustanovení. Realizátor: Ministerstvo vnitra. Termín: každoročně. Pozn.: V důsledku reformy zákonného rámce přestupků a správních deliktů za sledování přestupků v oblasti návykových látek od r. 2018 gesčně zodpovídá MZ.	Splněno.
Průběžná analýza dat o klientech PMS stíhaných/odsouzených v souvislosti s užíváním drog a za (primární) drogové trestné činy (přehled o výkonu opatření uložených namísto/vedle trestu). Realizátor: Probační a mediační služba. Termín: každoročně.	Splněno.
Provedení expertního odhadu rozsahu sekundární kriminality páchané uživateli drog. Realizátor: NPC ve spolupráci s NMS. Termín: ve dvouletých intervalech za uplynulý rok, nejdříve v r. 2016 za r. 2015.	Splněno.
Analýza dat o čistotě a potenci zabavených drog v ČR. Realizátor: NPC ve spolupráci s GŘC a NMS. Termín: každoročně.	Splněno.
Analýza dat o cenách drog v závislosti na jejich čistotě/potenci. Realizátor: NPC a NMS. Termín: každoročně.	Splněno.
Analýza dat o počtu a objemu záchytů drog a prekurzorů. Realizátor: NPC a GŘC ve spolupráci s NMS. Termín: každoročně.	Splněno.
Analýza dat o záchytech drog ve věznicích. Realizátor: GŘVS. Termín: každoročně.	Splněno.
Realizace studie o spotřebě nelegálních drog na území ČR, odhad nelegální ekonomiky spojené se zneužíváním drog. Realizátor: ČSÚ ve spolupráci s NMS. Termín: 31. 12. 2018.	Částečně splněno. Poslední odhad je za r. 2016.
Realizace kriminologické analýzy pravomocných soudních rozhodnutí v trestních věcech souvisejících s prodejem technologií a potřeb pro pěstování rostlin pod umělým osvětlením, tzv. „growshopů“. Realizátor: IKSP na základě podkladů od NPC. Termín: 31. 06. 2018 dodání podkladů ze strany NPC, 31. 12. 2018 analýza.	Splněno.
Popis postupu sběru dat o cenách drog a ve spolupráci s EMCDDA zpracování doporučení pro případné změny postupu. Realizátor: NMS ve spolupráci s NPC. Termín: 31. 12. 2017.	Splněno.

2.2.5 Sběr a analýza dat v oblasti hazardního hraní

Oblast hazardního hraní je rovněž pokryta v informačních systémech a studiích popsanych výše u návykových látek. Níže jsou uvedeny hlavní zdroje.

Aktivity	Vyhodnocení
Vložení bloku týkajícího se hazardního hraní do dotazníku celopopulační studie zaměřené na užívání návykových látek na reprezentativním vzorku české dospělé populace.	Splněno.

Realizátor: NMS. Termín: 31. 12. 2016	
Realizace omnibusového průzkumu hazardního hraní v obecné populaci ČR za použití minimálního setu standardních otázek. Realizátor: NMS. Termín: každoročně.	Splněno.
Realizace průřezové části studie Patologičtí hráči v léčbě s cílem zjištění charakteristik a faktorů podmiňujících vstup patologických hráčů do léčby ve dvouletých intervalech. Realizátor: NMS. Termín: 31. 12. 2017.	Splněno.
Analýza trhu s hazardními hrami z dat sbíraných MF. Realizátor: NMS. Termín: každoročně.	Splněno.
Analýza odvodů (daně) z hazardních her. Realizátor: NMS. Termín: každoročně.	Splněno.
Analýza obecně závazných vyhlášek týkajících se hazardního hraní. Realizátor: NMS. Termín: každoročně.	Splněno.
Průzkum na téma hazardního hraní v SVL. Realizátor: ASZ ve spolupráci s NMS. Termín: každoročně.	Splněno.
Průzkum mezi obcemi na téma hazardního hraní. Realizátor: SMOČR/NMS. Termín: každoročně.	Částečně splněno. Poslední průzkum mezi obcemi realizovaný NMS ve spolupráci se SMOČR byl uskutečněn v r. 2016. V r. 2017 Oddělení boje s korupcí Odboru hodnocení dopadů regulace ÚV ČR ve spolupráci s NMS a SMOČR průzkum mezi obcemi týkající se vlivů na rozhodování obce při regulaci hazardu.

2.2.6 Evaluace intervencí

Aktivity	Vyhodnocení
Evaluace Národní strategie protidrogové politiky na období 2010–2018	Splněno.
Hodnocení implementace Akčního plánu protidrogové politiky na období 2016 až 2018 pro oblast nelegálních drog. Realizátor: sekretariát RVKPP.	Splněno.
Hodnocení implementace Akčního plánu protidrogové politiky na období 2016 až 2018 pro oblast hazardního hraní. Realizátor: sekretariát RVKPP.	Splněno.
Hodnocení implementace Akčního plánu pro oblast kontroly tabáku (2015 – 2018).	Splněno.
Hodnocení implementace Akčního plánu k omezení škod působených alkoholem na léta 2015 – 2018.	Nesplněno. (prozatím, v procesu)

2.2.7 Distribuce informací

Národní akční plán informačního systému v závislostech (NAPISZ) 2020–2022

Hlavními výstupy DIS/ISZ jsou výroční zprávy o stavu v oblasti nelegálních drog (zpracovává NMS), hazardního hraní (zpracovává NMS), alkoholu a tabáku (zpracovává SZÚ). Doporučená orientační struktura, rozsah a obsah informací uvedených ve výročních zprávách jsou uvedeny v příloze.

Aktivity	Vyhodnocení
Publikace NMS	
Výroční zpráva o stavu ve věcech drog v ČR.	Splněno.
Výroční zpráva o hazardním hraní v ČR.	Splněno.
Knižní publikace ve třech edičních řadách: Monografie, Metodika a Výzkumné zprávy.	Splněno.
Publikace a dokumenty týkající se protidrogové politiky („modrá“ řada).	Splněno.
Bulletin Zaostřeno: dvouměsíčník, každoročně vydáváno 6 monotematicky zaměřených čísel. Dvě z čísel každého ročníku obsahují souhrn situace v oblasti drog a souhrn situace v oblasti hazardního hraní v předchozím roce (česká a anglická verze). Podle potřeby mohou být vydána i mimořádná, nečíslovaná vydání. V databázi odběratelů je cca 2000 institucí, odborníků a orgánů státní správy a samosprávy.	Splněno. Anglická verze Souhrnu drogové situace byla od r. 2017 nahrazena publikací Country Drug Report vydávanou EMCDDA.
Provoz webu http://www.drogy-info.cz .	Splněno.
Publikace ÚZIS ČR v oblasti návykových látek a patologického hráčství	
http://www.uzis.cz/category/tematicke-rady/zdravotnicka-statistika/navykovye-latky	Splněno.
Publikace SZÚ v oblasti návykových látek	
Časopis Hygiena (publikuje mj. příspěvky na téma kouření, alkohol apod.).	Splněno.
Central European Journal of Public Health.	Splněno.
Zprávy Centra epidemiologie a mikrobiologie.	Splněno.
Zprávy o užívání tabáku a alkoholu v České republice.	Splněno.
Publikace Hygienické stanice hlavního města Prahy	
Výroční zpráva – Incidence, prevalence, zdravotní dopady a trendy léčených uživatelů drog v ČR	Splněno do r. 2014. Poté změna informačního systému HS na NRLUD.
Výroční zpráva – Incidence, prevalence, zdravotní dopady a trendy léčených uživatelů drog v hl. m. Praze	Splněno do r. 2017. Poté změna informačního systému HS na NRLUD.
Publikace NPC	
Výroční zpráva NPC.	Splněno.
Bulletin NPC (cca 4x ročně).	Splněno.
Publikace Kliniky adiktologie 1. LF UK v Praze	
https://www.adiktologie.cz/	Splněno.
Časopis Adiktologie	

<p>Časopis Adiktologie je odborný časopis pro prevenci, léčbu a výzkum závislosti (4x ročně plus supplementum). Viz http://casopis.adiktologie.cz/cs.</p>	<p>Splněno. Vedle Adiktologie (https://adiktologie-journal.eu/) v r. 2018 vznikl nový oborový časopis Adiktologie v preventivní a léčebné praxi (https://www.aplp.cz/).</p>
--	--

2.2.8 Institucionální zajištění a horizontální spolupráce

Aktivity	Vyhodnocení
Monitorování situace v oblasti alkoholu a tabáku	
<p>Personálně a finančně posílit monitoring situace v oblasti tabáku a alkoholu v ČR. Realizátor: MZ ve spolupráci se SZÚ. Termín: podle možností státního rozpočtu.</p>	<p>Nesplněno z hlediska personálního. Naopak došlo spíše k personálnímu oslabení SZÚ, MZ i NMS. V mezichase však došlo i díky finanční podpoře MZ a RVKPP zároveň k vytvoření Centra veřejného zdraví se zaměřením na alkohol (r. 2017) a Centra pro výzkum a prevenci užívání tabáku (2018) při KAD, která se dílčím způsobem podílela na monitorování situace v daných oblastech (např. v oblasti reklamy)</p>
Pracovní skupiny NMS	
<p>Zajistit činnost expertních pracovních skupin NMS pro jednotlivé oblasti DIS (Populační a školské průzkumy, Úmrtí spojená s užíváním drog, Data trestněprávního sektoru, Problémové užívání drog a využívání adiktologických služeb, Infekční nemoci spojené s užíváním drog, Monitorování hazardního hraní a jeho dopadů, Systém včasného varování před novými drogami). Realizátor: NMS. Termín: průběžně.</p>	<p>Splněno. Skupiny jednají podle potřeby.</p>
Poradní výbor pro sběr dat o závislostech	
<p>Zajistit činnost Poradního výboru pro sběr dat o závislostech. Realizátor: NMS. Termín: průběžně.</p>	<p>Splněno. PV se schází 2krát ročně.</p>

2.2.9 Účast na mezinárodních aktivitách, hlášení mezinárodními organizacím

Aktivity	Vyhodnocení
Evropské monitorovací středisko pro drogy a drogovou závislost (EMCDDA): každoroční hlášení (výroční zpráva, od r. 2014 formou tzv. workbooks – tematicky zaměřených strukturovaných hlášení, set statistických tabulek a strukturovaných dotazníků, zpráva o činnosti NMS), setkání vedoucích monitorovacích středisek (sít' Reitox), pracovní skupiny a setkání EMCDDA, evropský EWS v oblasti nových psychoaktivních látek, společné projekty v oblasti monitoringu drogové situace v Evropě, zveřejnění a distribuce výroční zprávy EMCDDA a dalších publikací. Realizátor: NMS. Termín: každoročně.	Splněno.
UNODC: hlášení formou výročního a bienálního dotazníku (ARQ a BRQ). Realizátor: sekretariát RVKPP. Termín: každoročně.	Splněno.
Projekt ESPAD: multicentrická studie zaměřená na zkušenosti s návykovými látkami mezi 16letými studenty základních a středních škol. Realizátor: NMS ve spolupráci s NÚDZ. Termín: ve čtyřletých intervalech.	Splněno.
Projekt HBSC: multicentrická studie zaměřená na zdraví a životní styl, včetně zkušeností s návykovými látkami mezi 11, 13 a 15letými žáky základních škol. Realizátor: Katedra rekreologie Fakulty tělesné kultury UP Olomouc. Termín: ve čtyřletých intervalech.	Splněno.
Global Youth Tobacco Survey (GYTS): šetření mezi mládeží specificky zaměřené na užívání tabáku mezi dětmi školního věku realizované Světovou zdravotnickou organizací (WHO) a Centrem pro kontrolu nemocí USA (CDC). Realizátor: SZÚ. Termín: ve 3–5letých intervalech.	Splněno.
Zajišťování sběru a ověřování údajů podle potřeby pro WHO (k přípravě zpráv k tématu alkohol a zdraví, zpráv o globální tabákové epidemii, Tobacco Control Database pro Evropský region WHO atd.), CDC (Global Tobacco Surveillance System), Program OSN pro HIV/AIDS (UNAIDS), Evropské centrum pro kontrolu nemocí (ECDC), Evropskou komisi atd. Realizátor: MZ a SZÚ. Termín: průběžně podle potřeby.	Splněno.
Příprava zpráv o implementaci Rámcové úmluvy WHO o kontrole tabáku předávaných Sekretariátu Úmluvy. Realizátor: MZ ve spolupráci s dalšími věcně příslušnými rezorty, sekretariátem RVKPP, SZÚ. Termín: ve dvouletých intervalech.	Splněno. (za 2016-2018)

3 Cíle ISZ pro roky 2020–2022

- Komplexní přehled o situaci v oblasti legálních i nelegálních návykových látek a o behaviorálních závislostech v ČR.
- Pravidelné hlášení a vydávání informací o situaci v oblasti legálních i nelegálních drog a v oblasti behaviorálních závislostí v ČR.
- Zajištění komplexního monitoringu v oblasti tabáku a alkoholu v ČR.
- Zavedení komplexního monitoringu digitálních závislostí v ČR: digitální hry, internet, sociální sítě.
- Zavedení komplexního monitoringu zneužívání/problémového užívání psychoaktivních léčivých přípravků, zejména sedativ a hypnotik

4 Spolupráce a koordinace aktivit

4.1 Hlavní orgány a instituce zapojené do realizace ISZ

Koordinátorem ISZ je Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti (NMS). Do sběru a analýzy dat v rámci ISZ jsou dále zapojeny především následující instituce (abecedně):

- A.N.O. – Asociace nestátních organizací zabývajících se prevencí a léčbou drogových závislostí,
- Česká asociace adiktologů,
- Česká lékařská společnost Jana Evangelisty Purkyně (Společnost pro návykové nemoci – SNN ČLS JEP, Společnost soudního lékařství a soudní toxikologie – SSLST ČLS JEP),
- Český statistický úřad (ČSÚ),
- Generální ředitelství cel (GŘC), zejména Celní protidrogová jednotka (CPJ),
- Generální ředitelství Vězeňské služby (GŘVS),
- Hygienická stanice hl. m. Prahy a ostatní krajské hygienické stanice (KHS),
- Institut pro kriminologii a sociální prevenci (IKSP),
- Klinika adiktologie 1. lékařské fakulty Univerzity Karlovy a VFN v Praze (KAD),
- kraje prostřednictvím krajských protidrogových koordinátorů a místních protidrogových koordinátorů
- Asociace krajů ČR,
- Svaz měst a obcí ČR,,
- Kriminalistický ústav Praha,
- ministerstva (MZ, MPSV, MŠMT, MV, MS, MO, MF, MZV, MZe, MPO, MD) a jejich resortní orgány a organizace,
- Národní ústav duševního zdraví (NÚDZ),
- Policie ČR (PČR), zejména Národní protidrogová centrála Služby kriminální policie a vyšetřování (NPC) a Policejní prezidium ČR,
- Probační a mediační služba (PMS),
- Státní ústav pro kontrolu léčiv (SÚKL),
- Státní zdravotní ústav v Praze (SZÚ),
- Ústav zdravotnických informací a statistiky (ÚZIS ČR),

Výše uvedený výčet nemusí zahrnovat všechny instituce a organizace zapojené do sběru, analýzy a distribuce informací v rámci ISZ; v různé intenzitě a s různou pravidelností jsou do něj zapojeny i další orgány, instituce a organizace v ČR.

4.2 Horizontální spolupráce na sběru a distribuci dat v rámci ISZ

4.2.1 Pracovní skupiny NMS

NMS koordinuje činnost expertních pracovních skupin zaměřených na jednotlivé oblasti ISZ. Jejich členy jsou odborníci daných oblastí a představitelé institucí zapojených do sběru dat. Zabývají se oblastí užívání návykových látek v populaci, problémovým/intenzivním užíváním návykových látek a využíváním adiktologických služeb, následky užívání návykových látek jako jsou infekční onemocnění a mortalita, trestněprávními daty (ceny, čistota, záchyty, kriminalita), monitoringem hazardního hraní a oblastí nových psychoaktivních látek včetně systému včasného varování před nimi.

4.2.2 Poradní výbor pro sběr dat o závislostech

Poradní výbor pro sběr dat o závislostech (Poradní výbor) je výborem RVKPP.¹ Projednává NAPDIS a hodnotí jeho realizaci v uplynulém období a dále projednává Výroční zprávu o stavu ve věcech drog v ČR a Výroční zprávu o hazardním hraní v ČR před jejich předložením RVKPP a vládě ČR.

5 Plán aktivit ISZ na období 2020–2022

5.1 Hlavní zdroje dat ISZ

Řadou organizací a institucí jsou průběžně či v pravidelných intervalech shromažďovány informace o užívání návykových látek a hazardním hraní v populaci, o výskytu zdravotních a sociálních dopadů užívání návykových látek a hazardního hraní, o poskytnutých intervencích (preventivních, harm reduction, léčebných), jakož i data o trestné činnosti spojené s návykovými látkami a další data z oblasti potlačování nabídky drog (záchyty, ceny a čistota drog). Přehled nejvýznamnějších (klíčových) informačních zdrojů ISZ uvádí následující tabulka:

Název	Popis	Odpovědná instituce	Frekvence sběru dat
Evropská školní studie o alkoholu a jiných drogách (ESPAD)	Dotazníková studie na reprezentativním vzorku 16letých studentů zaměřená na zkušenosti s užitím návykových látek a postoje k jejich užívání, hraní hazardních her, hraní digitálních her a trávení času na internetu.	NMS/NÚDZ	Každé 4 roky od r. 1995 (poslední vlna v r. 2019) Příští vlna studie proběhne po 5 letech (r. 2024), dále opět ve 4letých intervalech.
HBSC (mezinárodní projekt Health Behaviour in School-Aged Children)	Dotazníková studie zaměřená na zdraví a životní styl 11, 13 a 15letých žáků základních škol, jejíž součástí je modul otázek na zkušenosti s užitím konopných látek a postoje k jejich užívání, hraní her a trávení času na internetu.	Fakulta tělesné kultury Univerzity Palackého v Olomouci	Každé 4 roky od r. 1994 (poslední vlna v r. 2018)

¹ Stávající Poradní výbor pro sběr dat o drogách byl v březnu 2015 v souvislosti s integrací témat protidrogové politiky přejmenován na Poradní výbor pro sběr dat o závislostech (Poradní výbor). Zejména v souvislosti s monitorováním situace v oblasti hazardního hraní bylo rozšířeno složení tohoto výboru o nové členy a byl rozšířen jeho mandát.

Národní akční plán informačního systému v závislostech (NAPISZ) 2020–2022

Celopopulační studie zaměřená na užívání návykových látek (Národní výzkum užívání návykových látek)	Dotazníková studie na reprezentativním vzorku dospělé populace výhradně zaměřená na zkušenosti s užitím návykových látek, hazardním hraním a postoje k nim.	NMS	Každé 4 roky od r. 2004 (poslední vlna v r. 2016)
Semi-reprezentativní průzkumy užívání návykových látek a hazardního hraní v obecné populaci ČR	Dotazníkové průzkumy na semi-reprezentativním vzorku obecné populace ČR (kvótní výběr) v rámci 2 omnibusových průzkumů (ppm factum research, INRES-SONES)	NMS	Každoročně od r. 2009, resp. 2012
Studie užívání návykových látek mezi vězni ve výkonu trestu odnětí svobody	Dotazníkový průzkum na reprezentativním vzorku vězeňské populace ČR zaměřený na užívání návykových látek a hraní hazardních her.	NMS/GŘVS	Každé 2 roky od r. 2010 (poslední vlna v r. 2018)
Národní registr léčby uživatelů drog (NRLUD)	Pravidelné hlášení počtu a charakteristik osob žádajících o léčbu v síti specializovaných zdravotních a sociálních adiktologických služeb.	ÚZIS ČR ve spolupráci s hygienickou službou	Kontinuálně. Analýza dat každoročně (informace zpracovávány pro výroční zprávy)
Výkaz o činnosti poskytovatele zdravotních služeb	Sledování se týká oborů psychiatrie, praktický lékař pro dospělé, praktický lékař pro děti a dorost, chirurgie, soudní lékařství, gastroenterologie, infekční lékařství a záchytné stanice a zdravotnické záchranné služby. Sleduje se: <ul style="list-style-type: none"> › Počet a charakteristiky osob ambulantně léčených v zařízeních psychiatrické péče s podrobnou přílohou o léčených osobách užívajících návykové látky. › Počet a charakteristiky zdravotnických zařízení poskytujících ambulantní psychiatrickou péči o uživatele návykových látek. › Počet a charakteristiky osob zachycených pro intoxikaci alkoholem a jinou psychoaktivní látkou. Počet a charakteristiky zdravotnických zařízení poskytujících péči o zachycené intoxikované pacienty. › Počet a charakteristiky pacientů ošetřených v souvislosti s úrazy pod vlivem alkoholu a jiných návykových látek. › Počet dětí a dorostu zneužívajících návykové látky sledovaných u praktického lékaře pro děti a dorost. › Počet pacientů s dg. F10–F19 ošetřených zdravotnickou záchrannou službou na základě tísňové výzvy. 	ÚZIS ČR	Jednou ročně za uplynulý kalendářní rok
Detoxifikace od návykových látek na	Počet a charakteristiky osob detoxifikovaných od	ÚZIS ČR	Jednou ročně za uplynulý kalendářní rok

Plán aktivit ISZ na období 2020–2022

oddělení nemocnic a v psychiatrických nemocnicích (příloha k výkazu o lůžkovém fondu)	psychoaktivních látek v lůžkových zařízeních. Počet a charakteristiky zdravotnických zařízení poskytujících detoxifikaci.		rok
Národní registr hospitalizovaných (NRHOSP)	Počet a charakteristiky hospitalizovaných osob včetně hospitalizovaných na poruchy způsobené užíváním návykových látek zejména v psychiatrických lůžkových zařízeních. Počet a charakteristiky zdravotnických zařízení poskytujících lůžkovou péči o uživatele návykových látek.	ÚZIS ČR	Kontinuálně. Analýza dat každoročně (informace zpracovávají pro výroční zprávy)
Národní registr pitev a toxikologických vyšetření prováděných na oddělení soudního lékařství (NRPATV)	Informační systém pitev a toxikologických vyšetření zemřelých osob provedených na odděleních soudních lékařství umožňujících extrakci úmrtí na předávkování a v souvislosti s návykovými látkami.	ÚZIS ČR	Kontinuálně. Analýza dat každoročně (informace zpracovávají pro výroční zprávy)
Informační systém Zemřelí (IS ZEM)	Informační systém o všech zemřelých osobách v ČR umožňující extrakci úmrtí na předávkování návykovými látkami.	ČSÚ, poskytování a zveřejňování údajů ÚZIS ČR	Kontinuálně. Analýza dat každoročně (informace zpracovávají pro výroční zprávy)
Registr pohlavních nemocí (RPN)	Počet a charakteristiky osob, u nichž bylo zjištěno onemocnění pohlavní nemocí (sledováno i injekční užívání drog a rizikové chování).	Krajské hygienické stanice, poskytování a zveřejňování údajů ÚZIS ČR	Kontinuálně. Analýza dat každoročně (informace zpracovávají pro výroční zprávy)
Registr tuberkulózy (RTBC)	Počet a charakteristiky osob, u nichž byla zjištěna tuberkulóza (sledování problémoví uživatelé alkoholu a drog).	Krajské hygienické stanice, poskytování a zveřejňování údajů ÚZIS ČR	Kontinuálně. Analýza dat každoročně (informace zpracovávají pro výroční zprávy)
Závěrečné zprávy o realizaci projektů protidrogové politiky	Počet a charakteristiky klientů a poskytnuté služby v preventivních, harm-reduction, léčebných a resocializačních programech podpořených RVKPP ze státního rozpočtu.	sRVKPP/NMS	Jednou ročně za uplynulý kalendářní rok
Přehled projektů podpořených v dotačním řízení resortu MPSV	Počet podpořených projektů a objem finančních prostředků s informací o realizátorovi, typu služby a místě realizace.	MPSV	Jednou ročně za uplynulý kalendářní rok
Elektronická evidence preventivních aktivit (www.preventivni-aktivity.cz)	Dobrovolně hlásí ZŠ a SŠ. Výskyt řešených případů rizikového chování na školách. Realizace preventivních aktivit podle typu aktivity a typu rizikového chování.	Národní ústav pro vzdělávání, resp. instituce, která bude pověřena výkonem obdobné činnosti, Klinika adiktologie 1. lékařské fakulty Univerzity Karlovy a Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy.	Jednou ročně za uplynulý školní rok.
Průzkum Multiplikátor	Průzkum mezi problémovými uživateli drog v nízkoprahových	NMS	Ve tříletých intervalech (naposledy 2019)

Národní akční plán informačního systému v závislostech (NAPISZ) 2020–2022

	programech zaměřený na vzorce užívání a rizikové chování		
Odhad počtu problémových uživatelů drog	Odhad standardní multiplikační metodou za využití počtu klientů-problémových uživatelů drog v kontaktu s nízkoprahovými programy v ČR.	NMS	Každoročně od r. 2002
Průzkum mezi lékaři a odhad počtu problémových uživatelů návykových látek a problémových hráčů	Dotazníkový průzkum mezi lékaři zaměřený na užívání návykových látek a substituční léčbu. Odhad problémového užívání návykových látek a problémového hazardního hraní na základě dat od praktických lékařů, včetně praktických lékařů pro děti a dorost.	NMS	Každé 2 roky (naposledy v r. 2018)
Monitoring testování infekcí v nízkoprahových programech	Počty provedených testů na HIV, virové hepatitidy a syfilis v nízkoprahových programech.	NMS	Jednou ročně za uplynulý kalendářní rok
Kvalitativní monitoring drogové scény prostřednictvím pracovníků adiktologických služeb	Průřezová šetření a fokusní skupiny na vybraná témata související s aktuální situací a trendy v oblasti návykových látek a závislostí	NMS	Každoročně
Sčítání adiktologických služeb	Census mezi adiktologickými službami zaměřený na jejich strukturní charakteristiky, poskytované služby, personální zabezpečení apod.	NMS	Ve tříletých intervalech (naposledy v r. 2017)
Patologičtí hráči v léčbě	Průřezová dotazníková studie mezi problémovými hráči v léčbě zaměřená na jejich charakteristiky, hráčské vzorce, faktory podmiňující vstup do léčby apod. Má prospektivní část.	NMS	Ve dvouletých intervalech od r. 2013 (naposledy v r. 2019)
Informační systém Infekční nemoci (IS IN, Epidat)	Počet a charakteristiky osob, u nichž byla zjištěna infekce virovou hepatitidou (sledováno injekční užívání drog).	SZÚ prostřednictvím sítě krajských hygienických stanic (EPIDAT), poskytování a zveřejňování údajů ÚZIS ČR	Kontinuálně
Surveillance HIV/AIDS	Počet a charakteristiky osob, u nichž byla zjištěna infekce HIV či onemocnění AIDS (sledováno injekční užívání drog). Počet a výsledky provedených laboratorních testů na HIV.	SZÚ – Národní referenční laboratoř pro AIDS	Kontinuálně
Monitoring užívání tabáku v populaci ČR	Dotazníkové šetření zaměřené na kouření v dospělé populaci prostřednictvím standardního setu doporučených otázek WHO nebo WHO/CDC (Global Adult Tobacco Survey – GATS). V rámci omnibusového šetření na kvazireprezentativním vzorku dospělé populace INRES-SONES.	SZÚ	Každoročně
Monitoring užívání	Šetření mezi mládeží specificky	SZÚ	V intervalu 3–5 let

Plán aktivit ISZ na období 2020–2022

tabáku mezi mládeží v ČR	zaměřené na kuřáctví dětí školního věku (Global Youth Tobacco Survey – GYTS).		podle WHO/CDC (naposledy v r. 2016)
Celopopulační studie zaměřená na konzumaci alkoholu	Celopopulační studie provedena metodikou vyvinutou v rámci projektu SMART. V rámci omnibusového šetření na kvazireprezentativním vzorku dospělé populace INRES-SONES.	SZÚ	Ve dvouletých intervalech od r. 2012
Výroční zprávy o realizaci protidrogové politiky krajů	Přehled drogové situace na území krajů, počet a charakteristiky programů protidrogové politiky na území kraje, výdaje na protidrogovou politiku.	Kraje	Jednou ročně za uplynulý kalendářní rok
Systém zpracování dat NPC	Pachatelé drogových trestných činů podle drogy a podle jednotlivých ustanovení trestního zákoníku. Počty a objem záchytů drog. Ceny a čistota drog.	Policie ČR – NPC	Průběžně
Odhad sekundární drogové kriminality	Expertní retrospektivní odhad prováděný pracovníky krajských ředitelství a územních odborů Policie ČR	NPC/NMS	Ve dvouletých intervalech, naposledy v r. 2018
Evidence přestupků vedené Rejstříkem trestů	Přestupky přechovávání drog a pěstování rostlin obsahujících OPL v malém množství.	Ministerstvo spravedlnosti	Jednou ročně za uplynulý rok
Systém zpracování dat CPJ GŘC	Počty a objem záchytů drog.	CPJ GŘC	Průběžně
ESSK (Evidenční systém statistik kriminality Policie ČR)	Drogové trestné činy a jejich pachatelé. Kriminalita primárně související s hazardním hraním.	Policie ČR	Průběžně
Systém zpracování dat Probační a mediační služby (PMS)	Počty nově založených spisů, ve kterých je klient PMS veden v souvislosti s porušením drogových ustanovení nebo v souvislosti se spácháním trestných činů pod vlivem návykových látek či za účelem jejich opatření.	PMS	Jednou ročně za uplynulý kalendářní rok
Systém zpracování dat Vězeňské služby ČR	Testování moči vězňených osob na přítomnost návykových látek (alkoholu a drog). Počty a objem záchytů návykových látek (alkoholu a drog) ve věznicích. Poradenské a léčebné intervence ve věznicích. Počet a charakteristiky osob v léčebných programech, bezdrogových a nekuřáckých zónách. Počty osob testovaných a léčených na hepatitidy a HIV/AIDS.	GŘVS (odbor VV a VTOS a odbor ZS)	Jednou ročně za uplynulý kalendářní rok
Statistiky Ministerstva spravedlnosti (státní zastupitelství a soudy)	Drogové trestné činy a jejich pachatelé (stíhání, obžalování, odsouzení), podle druhů drogy a uložených trestů a opatření.	MS	Jednou ročně za uplynulý kalendářní rok
Průzkum mezi zástupci Agentury pro sociální	Míra závažnosti hazardního hraní v porovnání s ostatními problémy v SVL, míra výskytu problémů	ASZ/NMS	Každoročně

začleňování (ASZ) v sociálně vyloučených lokalitách (SVL)	spojených s hazardním hraním a provozováním hazardních her v SVL, míra výskytu užívání různých typů drog, rozšířenost prodeje a výroby drog.		
Databáze obecně závazných vyhlášek (OZV) Ministerstva financí (MF)	Počet a typ OZV.	MF, od 01.01.2021 MV	Jednou ročně za uplynulý kalendářní rok
Statistiky MF týkající se hazardního hrami	Objem trhu, podíl jednotlivých typů hazardních her na trhu. Inkaso daně z hazardních her. Počet kontrol, množství a celková výše udělených pokut za porušení loterijního zákona.	MF a GŘC	Jednou ročně za uplynulý kalendářní rok
Statistiky Asociace občanských poraden (AOP)	Počet klientů zadlužených v důsledku hazardního hraní, výše zadlužení.	AOP	Jednou ročně za uplynulý kalendářní rok

5.2 Zaměření analýz a informačních výstupů ISZ

Kromě rutinního sledování oblasti nelegálních drog a hazardního hraní v celé šíři, (tj. politických iniciativ a zákonného rámce, nabídky a trhu, míry a vzorců užívání/hraní, zdravotních a společenských dopadů včetně kriminality a nabídky preventivních, harm reduction, léčebných a sociálně (re)integračních intervencí a strategií) se ISZ zaměří nově také na následující oblasti:

- Digitální závislosti: digitální hry, internet, sociální sítě
- Zneužívání psychoaktivních léků
- Konopí a kanabinoidy (užívání mimo léčebný kontext, léčba, samoléčba, CBD produkty atd.)
- Oblast alkoholu a tabáku
- Sledování kontinua péče v souvislosti s aktivitami *Národního akčního plánu eliminace VHC mezi uživateli drog na r. 2019–2021*

5.3 Systém včasného varování před novými syntetickými drogami – EWS

Jako zvláštní informační systém, jehož cílem je rychlá výměna informací a varování před závažnými akutními riziky vyplývajícími z nebezpečných látek na drogovém trhu, je NMS koordinován Systém včasného varování před novými syntetickými drogami – EWS.

5.4 Distribuce informací

Cílem je každoročně zpracovávat komplexní souhrnné zprávy pro všechny oblasti politiky závislosti (nelegální drogy, hazardní hraní, alkohol, tabák, digitální závislosti, psychoaktivní léky).

Dosud je zajištěno zpracování a distribuce Výroční zprávy o stavu ve věcech drog v ČR (která částečně pokrývá rovněž oblasti alkoholu a tabáku) a Výroční zprávy o hazardním hraní v ČR. Zpracování komplexních zpráv pro další oblasti není zajištěno a bez posílení zdrojů (personálních, finančních) zajištěno pravděpodobně nebude.

Doporučená struktura, orientační rozsah a obsah informací uvedených ve výročních zprávách jsou uvedeny v příloze.

Kromě výše uvedených výstupů vydává NMS knižní publikace ve čtyřech edičních řadách (monografie, metodika, výzkumné zprávy, politika), bulletin Zaostřeno (dvouměsíčník).

NMS dále provozuje webové stránky:

- > <http://www.drogy-info.cz>
- > <http://www.koureni-zabiji.cz>
- > <http://www.alkohol-skodi.cz>
- > <http://www.hazardni-hrani.cz>

Další partneři ISZ vyvíjejí svou vlastní ediční a informační činnost.

5.5 Systémové změny ISZ

Aby bylo možné komplexně monitorovat oblast alkoholu a tabáku a také aby bylo možné konceptualizovat monitoring v prioritních oblastech digitálních závislostí a psychoaktivních léků, je nutné provést systémové změny ISZ a vytvořit, posílit či přesunout kapacity, které budou určeny na koordinaci monitoringu rozvojových oblastí (alkohol, tabák, digitální závislosti a psychoaktivní léky). Jako nejefektivnější řešení se jeví posílení kapacit NMS, které může pro koordinaci monitoringu těchto rozvojových oblastí využít stávající zdroje a know-how.

5.6 Horizontální spolupráce v rámci ISZ

- > Zajistit činnost pracovních skupin pro jednotlivé oblasti ISZ. Realizátor: NMS. Termín: průběžně.
- > Zajistit činnost Poradního výboru pro sběr dat o závislostech. Realizátor: NMS. Termín: průběžně.

5.7 Účast na mezinárodních aktivitách, hlášení mezinárodními organizacím

- > Evropské monitorovací středisko pro drogy a drogovou závislost (EMCDDA): každoroční hlášení (výroční zpráva, od r. 2014 formou tzv. workbooks – tematicky zaměřených strukturovaných hlášení, set statistických tabulek a strukturovaných dotazníků), setkání vedoucích monitorovacích středisek (sít' Reitox), pracovní skupiny a setkání EMCDDA, evropský EWS v oblasti nových psychoaktivních látek, společné projekty v oblasti monitoringu drogové situace v Evropě, zveřejnění a distribuce výroční zprávy EMCDDA a dalších publikací. Realizátor: NMS. Termín: každoročně.
- > UNODC: hlášení formou výročního a bienálního dotazníku (ARQ a BRQ). Realizátor: sekretariát RVKPP. Termín: každoročně.
- > Projekt ESPAD: multicentrická studie zaměřená na zkušenosti s návykovými látkami mezi 16letými studenty základních a středních škol. Realizátor: NMS ve spolupráci s NÚDZ. Termín: ve čtyřletých intervalech. Výjimkou je posun realizace studie ESPAD na r. 2024 (tj. po 5 letech), dále opět ve 4letých intervalech (Důvodem je, aby studie neprobíhala následující rok po HBSC, ale aby se studie střídaly po 2 letech).
- > Projekt HBSC: multicentrická studie zaměřená na zdraví a životní styl, včetně zkušeností s návykovými látkami mezi 11, 13 a 15letými žáky základních škol. Realizátor: Katedra tělesné kultury UP Olomouc. Termín: ve čtyřletých intervalech.
- > Global Youth Tobacco Survey (GYTS): šetření mezi mládeží specificky zaměřené na užívání tabáku mezi dětmi školního věku realizované Světovou zdravotnickou organizací (WHO) a Centrem pro kontrolu nemocí USA (CDC). Realizátor: SZÚ. Termín: ve 3–5letých intervalech.
- > Zajišťování sběru a ověřování údajů podle potřeby pro WHO (k přípravě zpráv k tématu alkohol a zdraví, zpráv o globální tabákové epidemii, Tobacco Control Database pro Evropský region WHO atd.), CDC (Global Tobacco Surveillance System), Program OSN pro HIV/AIDS (UNAIDS), Evropské centrum pro kontrolu nemocí (ECDC), Evropskou komisi atd. Realizátor: MZ a SZÚ dle

potřeby ve spolupráci s dalšími věcně příslušnými rezorty, sekretariátem RVKPP, SZÚ a dalšími organizacemi. Termín: průběžně podle potřeby.

- Příprava zpráv o implementaci Rámcové úmluvy WHO o kontrole tabáku předávaných Sekretariátu Úmluvy. Realizátor: MZ ve spolupráci s dalšími věcně příslušnými rezorty, sekretariátem RVKPP, SZÚ a dalšími organizacemi. Termín: ve dvouletých intervalech.

5.8 Vyhodnocení

Realizace NAPISZ 2020–2022 bude každoročně vyhodnocována na jednání Poradního výboru RVKPP pro sběr dat o závislostech a po skončení provede NMS jeho závěrečné vyhodnocení.

6 Příloha

6.1 Struktura souhrnných (výročních) zpráv

Výroční zprávy by se měly zabývat zejména popisem aktuální situace a trendů v dílčích oblastech monitorovaných v rámci ISZ za uplynulé období.

Následující text podává orientační strukturu, obsah jednotlivých částí a seznam možných indikátorů, které by měly obsahovat výroční zprávy o situaci v dílčích oblastech monitorovaných v rámci ISZ. Je zřejmé, že pro různé oblasti budou rozpracovány či zdůrazněny různé části doporučené struktury podle toho, jaká je povaha problémů v různých oblastech. Je také potřeba předejít administrativní zátěži a redundanci, která může vzniknout při překryvu jednotlivých témat.

Rovněž načasování výročního hlášení bude pravděpodobně různé. Např. výroční zpráva o hazardním hraní je vládě předkládána do konce června každého roku, výroční zpráva o situaci ve věcech drog do konce října každého roku.

6.1.1 Legislativní rámec

Cíl: Podat přehled a nové trendy v oblasti zákonného rámce v dané oblasti (změny právních předpisů)

- Změny v jednotlivých zákonech a jiných právních normách, které se týkají regulace poptávky i regulace nabídky včetně sankcí za různé typy trestných činů a přestupků nebo regulace cen a daní v souvislosti návykovými látkami a závislostním chováním.
- Způsob a míra implementace právních předpisů v praxi, problémy spojené s implementací.

6.1.2 Strategie a akční plány

Cíl: Podat přehled a nové trendy ve vývoji národní politiky a financování v dané oblasti.

- Důležité změny a milníky v národních, krajských, místních strategiích a akčních plánech.
- Cíle, priority, struktura, hlavní aktivity strategických dokumentů, jejich časový plán.
- Informace o hodnocení strategických dokumentů a jeho výsledky.
- Popis koordinačních mechanismů, nástrojů, struktury.
- Přehled veřejných rozpočtů a výdajů určených na řešení dané oblasti, údaje o společenských nákladech.

6.1.3 Výskyt v obecné populaci a mezi dětmi a mladými lidmi

Cíl: Poskytnout stručný přehled a nové trendy v užívání návykových látek nebo závislostním chování v obecné populaci, v populaci dětí školního věku a v populaci mladých lidí obecně a ve specifických skupinách.

- Stručný přehled průzkumů provedených na dané téma v dospělé populaci (ve věku 15+, resp. 15–64 let).
- Pro každý zdroj by měly být uvedeny: realizátor šetření, cílová skupina, rok zjišťování, velikost vzorku (netto), prevalence celoživotní, v posledních 12 měsících, v posledních 30 dnech, vzorce užívání a trendy (se zaměřením na skupinu 15–34letých).
- Nové trendy, nové vzorce užívání, nově užívané látky, nové typy závislostního chování.

- Stručný přehled realizovaných průzkumů mezi mladými lidmi, jako je například školní studie ESPAD a školní studie HBSC. Pokud se popisují další studie, je potřeba popsat cílovou skupinu (podle věku a dalších znaků), geografické pokrytí, rok, atd. (viz výše).

6.1.4 Problémové užívání návykových látek / závislostní chování

Cíl: Poskytnout přehled o míře a vzorcích užívání návykových látek s vysokým rizikem a o problémových/intenzivních formách závislostního chování a o nových trendech v této oblasti.

Problémovým užíváním návykových látek nebo jiným závislostním chováním se rozumí opakující se, pravidelné, dlouhodobé a/nebo rizikové užívání návykových látek / chování, které je příčinou negativních dopadů na uživatele a jejich okolí (včetně závislostí, ale i dalších zdravotních somatických, psychických nebo sociálních problémů), nebo vystavující uživatele riziku újmy či škody.

- Odhad velikosti populace nacházející se ve vysokém riziku rozvoje problémů, nebo u nichž se problémový vzorec rozvinul, s popisem metod a postupů odhadu.
- Odhady pocházející z údajů o prevalenci a frekvenci závislostního chování z populačních studií.
- Odhady pocházející z odpovědí na screeningové nástroje (např. AUDIT, CAST, PGSI, vybrané nástroje z oblasti hraní digitálních her a nadužívání internetu).
- Odhady pocházející z nepřímých metod (např. metoda zpětného záchytu, multiplikační metoda).

6.1.5 Komorbidita a mortalita

Cíl: Podat přehled o souvisejících somatických a psychických zdravotních důsledcích a souvislostech. Podat přehled o úmrtích a mortalitě spojené s užíváním návykových látek a závislostním chováním. Popsat nové trendy v této oblasti.

- Popsat somatickou komorbiditu, zejména výskyt onemocnění souvisejících s užíváním návykových látek všech skupin – infekční onemocnění (např. HIV/AIDS, VH, TBC, STI), kardiovaskulární, nádorová onemocnění, onemocnění zažívacího traktu (např. onemocnění jater), dýchacího traktu (chronická obstrukční nemoc), vnější příčiny typu úrazy, nehody, sebevraždy – které souvisí s užíváním návykových látek a závislostním chováním.
- Popsat psychiatrickou komorbiditu související s užíváním návykových látek a závislostním chováním.
- U jednotlivých onemocnění popsat incidenci (míru výskytu nových případů) a prevalenci (případy celkem) související s užíváním návykových látek a závislostním chováním.
- Popsat počet úmrtí spojených s užíváním návykových látek a jejich příčinu – předávkování i nepřímá úmrtí (za přítomnosti návykových látek).
- Popsat míru a strukturu mortality spojené s užíváním návykových látek a závislostním chováním.

6.1.6 Sociální souvislosti a kriminalita

Cíl: Podat přehled o souvisejících sociálních důsledcích a souvislostech a o opatřeních zaměřených na snížení sociální exkluze a zvýšení sociální (re)integrace. Popsat nové trendy v této oblasti.

- Popsat sociální situaci uživatelů a závislých: nezaměstnanost, finanční situace a zadlužení, stigmatizace, diskriminace, bydlení, přístup ke službám a zdrojům pomoci.
- Popsat kriminalitu související s daným fenoménem (primární, sekundární, terciární).
- Popsat intervence zaměřené na řešení sociálních dopadů a souvislostí.

6.1.7 Prevence

Cíl: Poskytnout přehled o preventivních intervencích na národní úrovni ve všech hlavních oblastech:

environmentální, všeobecné, selektivní a indikované prevenci. Popsat nové trendy v této oblasti.

Environmentální strategie zahrnují příznivé nastavení faktorů prostředí. V oblasti návykových látek se jedná zejména o politiky a intervence v oblasti kontroly a regulace, kam lze zahrnout např. cenovou politiku, regulace reklamy a marketingu, regulace dostupnosti, školní řady, pravidla místních komunit apod.

Strategie všeobecné prevence směřuje k celé populaci (národ, místní komunita, škola a okolí) s intervencemi a programy zaměřenými na prevenci nebo oddálení zneužívání alkoholu, tabáku a jiných drog, závislostního chování.

Strategie selektivní prevence se zaměřují na podskupiny z celkového počtu obyvatel, které jsou považovány za rizikové z hlediska užívání návykových látek a závislostního chování na základě jejich členství v daném segmentu populace, např. děti problémových uživatelů alkoholu, studenti, kteří zanechali studia nebo se jim nedaří akademicky.

Indikovaná prevence si klade za cíl identifikovat jedince, kteří vykazují první známky užívání návykových látek (ale ne závislosti) a další problémové chování za účelem zacílení speciálních intervencí. Více na <http://www.emcdda.europa.eu/topics/prevention>.

- › Organizace systému prevence.
- › Popis rámce a intervencí v oblasti environmentálních strategií.
- › Popis intervencí všeobecné, selektivní a indikované prevence na celostátní, krajské a místní úrovni.
- › Informace o hodnocení efektivity a kvality v oblasti prevence.

6.1.8 Poradenské, léčebné a sociálně (re)integrační aktivity

Cíl: Podat přehled o adiktologických poradenských, léčebných a sociálně reintegračních službách a dalších typech služeb včetně jejich institucionálního rámce, pokrytí a dostupnosti služeb. Podat přehled o populaci uživatelů a závislých v léčbě. Popsat nové trendy v této oblasti.

- › Organizace systému adiktologické léčby
- › Informace o hodnocení efektivity a kvality v oblasti adiktologické péče.
- › Údaje o celkovém počtu léčebných center (specializovaná i nspecializovaná péče, ambulantní i rezidenční, zdravotní, sociální i další typy služeb).
- › Zdroje finančních prostředků na péči, pokrytí péče z veřejného zdravotního pojištění.
- › Zvláštní pozornost by měla být věnována službám pro speciální cílové skupiny (např. děti, mládí, migranti, osoby bez přístřeší, sexuální a jiné menšiny).
- › Zvláštní pozornost by měla být věnována farmakologické léčbě v dané oblasti (např. substituční léčbě opiátové, nikotinové apod.).
- › Údaje o klientech nastupujících do jednotlivých typů léčebných zařízení v průběhu roku, údaje o celkovém počtu klientů v léčbě včetně metodologických informací o sběrném systému.
- › Struktura klientů podle typu primární návykové látky, resp. závislostního chování.
- › Struktura klientů podle pohlaví, věku, geografická distribuce.

6.1.9 Prevence morbidity a mortality (harm reduction strategie)

Cíl: Podat přehled o realizovaných programech zaměřených na redukci užívání, redukci rizik a škod (harm reduction). Popsat nové trendy v této oblasti.

- › Popis dostupných/realizovaných harm-reduction programů a strategií
- › Počet, pokrytí a způsoby realizace programů zaměřených na redukci užívání a harm reduction programů (kontrolované užívání, redukce užívání, distribuce, vzdělávání o rizicích, o

bezpečnějších způsobech užívání, o tzv. zodpovědném hraní, distribuce jehel a stříkaček injekčním uživatelům drog apod.).

- Počet klientů a jejich sociodemografická struktura.

6.1.10 Nabídka a trh

Cíl: Podat přehled o legální a nelegální nabídce návykových látek, hazardního hraní a produktů se závislostním potenciálem. Popsat nové trendy v této oblasti.

- Objem trhu (výroba, spotřeba).
- Fiskální souvislosti trhu (spotřební daně a jejich inkaso).
- Reklama, propagace, sponzorování a marketing – stručný popis existující regulace a případných identifikovaných problémů.
- Dostupnost – stručný popis existující regulace a případných identifikovaných problémů.

Národní akční plán informačního systému v závislostech (NAPISZ) na období 2020–2022

- Informační systém v závislostech (ISZ) je komplexní systém pro monitorování situace v oblasti závislostí v ČR. Oblast monitoringu (resp. oblast Monitoring, informace, výzkum, evaluace) je jednou z podpůrných oblastí Národní strategie prevence a snižování škod spojených se závislostním chováním 2019–2027 a také jednou z intervenčních oblastí jejího akčního plánu na období 2019–2021.
- Jako nástroj sloužící k plánování a rámcovému hodnocení ISZ je formulován Národní akční plán informačního systému v závislostech (NAPISZ). Jeho koordinátorem a garantem je Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti (NMS).

